

ยิ่งใหญ่ต้องเร็ว

ประวัติ “ไทยพวน”

ตำบลทุ่งโธ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

จังหวัดแพร่

ชุมชนแม่บูชา

อนุรักษ์

ประวัติไทยพวน บ้านทุ่งโธ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เล่าต่อๆ กันมาว่า “เจ้าชมพู” กษัตริย์เมืองพวน ซึ่งแต่เดิมเป็นเมืองขึ้นของหลวงพระบางได้รวมตัวกับเมืองเวียงจันทร์ แล้วยกทัพไปปราบกับหลวงพระบางจนได้ชัยชนะ

เจ้าชมพูจึงได้ประกาศเอกราชไม่ยอมเป็นเมืองขึ้น ทำให้เจ้านนท์แห่งเวียงจันทร์กรีดร้องมาก จึงได้ยกทัพมาปราบเมืองพวน และจับเจ้าชมพูไปประหารชีวิต ได้เกิดฟ้าผ่าลงมาถูกด้วยหอกที่ใช้ประหารจนหักสะบันลง เมื่อเจ้านท์ทราบเหตุ อัศจรรย์นั้นจึงส่งให้นำเจ้าชมพูลับไปครองเมืองพวนตามเดิม

ตั้งแต่นั้นมา ชาวพวนจึงได้นับถือฟ้า มีความเชื่อและศรัทธาต่อฟ้าอย่างมั่นคงว่า ฟ้า คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยคุ้มครองชีวิตผู้นำและชีวิตของชาวพวนให้พ้นจากภัยพิบัติได้ จึงเกิดประเพณีกำฟ้า ตั้งแต่บัดนั้นมา

ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสเปิดศึกอินโดจีน ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนฝ่ายข้างแม่น้ำโขง คือ ประเทศลาวทั้งหมด รวมถึงเมืองพวนด้วย ชาวลาวพวนกลุ่มนี้ไม่สามารถทนต่อการบังคับของฝรั่งเศสได้ จึงได้ย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งได้ทรงกำหนดพื้นที่ให้ชาวพวนตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ต่างๆ รวมถึงจังหวัดแพร่ด้วย

จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในหมู่บ้านเล่าว่า บ้านทุ่งโธ้งเป็นหมู่บ้านของชาวไทยพวนที่ถูกกวัดด้วยทาง opolyมาจากแขวงเมืองเชียงขวางประเทศลาว เมื่อประมาณ พ.ศ. 2340 - พ.ศ. 2350 โดยคนกลุ่มแรกได้เดินทางมาถึงเมืองแพร่และได้ตั้งบ้านเรือนอยู่นักกิ่งแพงเมือง ทางทิศเหนือด้านประตุลีเย่ยม้า คือวัดสวรรค์นิเวศในปัจจุบันโดยมีหลักฐาน คือ บ่อน้ำไทยพวน อยู่มาระยะหนึ่งจึงได้ย้ายมาตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ บริเวณที่เป็นบ้านทุ่งโธ้งตั้งในปัจจุบัน และอยู่กันเรื่อยมาจนประมาณ พ.ศ. 2360 - พ.ศ. 2380 จึงมีกลุ่มไทยพวนกลุ่มใหม่อพยพเข้ามาและตั้งหมู่บ้านห่างจากหมู่บ้านเดิม ประมาณ 200 เมตร เป็นบ้านทุ่งโธ้งเนื้อในปัจจุบัน

ທີ່ຈີ້ຕັ້ອງຮັບ

ບ້ານຫຼຸ່ງໄສ້ງ ພຣີ ເດີມເຮັກວ່າບ້ານທີ່ໄສ້ງ ຄໍາວ່າ “ທັ່ງ” ມາຍຄື່ງ ທັ່ງຮອງຮັບຕື່ແລ້ກ ສ່ວນຄໍາວ່າ “ໄສ້ງ” ເປັນ ກາງາໄທພວນ ມາຍຄື່ງ ສານທີ່ເປັນແອ່ງລຶກລົງໄປເປັນຮູນກ້ອນກະຮະ ທັ່ງເມື່ອຖຸກຕີເປັນປະຈຳຈຶ່ງກຳໄໝມັນເປັນແອ່ງລຶກລົງໄປ ຄົນພວນເຮັກວ່າ “ມັນໂທ້ງລົງໄປ” ໃນສັນຍົກອ່ອນຄົນພວນບ້ານຫຼຸ່ງໄສ້ງຈະມີເຕາຕີ່ແລ້ກກັ້ນທັນທຸກຫລັງຄາຮ່ອນ ເຫັນຈຶ່ງເຮັກວ່າ “ບ້ານທັ່ງໂທ້ງ” ຕ່ອມາໄດ້ເຮັກເສີຍເພີ່ມໄປເປັນ “ຫຼຸ່ງໄສ້ງ”

ໜ້າໄທພວນບ້ານຫຼຸ່ງໄສ້ງ ມີລັກນະທີ່ເປັນເກາລັກນຳຂອງຕົນອອງເຮືອການາພຸດ ມີປະເພນີແລະວັດນຮຽມຈຸກພະທີ່ ແຕກຕ່າງແລະໂດດເດັ່ນ ຄື່ອ ປະເພນີກຳຟ້າ ອາຮີພທີ່ນໍາຮາຍໄດ້ແລະນຳໜ້ອເສີຍມາສູ່ທົ່ວໂທີ່ຈິນຈັງຫວັດແພວ ຄື່ອ ກາຣັດືກິຕິຜ້າໜ້ອມ ຫຶ່ງສັກນະທັ່ງ 3 ປະເກດນີ້ ທຳເຫັນໜ້າໄທພວນບ້ານຫຼຸ່ງໄສ້ງ ຂໍາເກອມເມື່ອງແພວ ຈັງຫວັດແພວ ມີໜ້ອເສີຍເປັນທີ່ຈຸ່ງກອຍ່າງ ແພວ່ລາຍ

ພົມກຳໄຟແບ່ງອອກເປົ້າ ຕ ຄຣົງ

ພົມກຳໄຟຮັງແຮກ ວັນແຮກເຮີມເຈື້ນໃນວັນເຈື້ນ ໂ ດີອິນ ຕ ເປັນວັນສຸກຄົມ ມະຕ່ລະຄຣອນຄຣວຕ່າງໆຂ່າຍກັນຕຣີຍມສິ່ງຂອງເຄຣື່ອງໃໝ່ ເພື່ອຈັດທຳອາຫາຮໄປກຳນຸ່ງໃນວັນຮູ່ງເຈື້ນ ແລະຈະເຮີມອຸ່ກໍາ ຊື້ອີ່ລີ່ ຕັ້ງແຕ່ຫ່ວງບ່າຍຂອງວັນນີ້ໃນວັນເຈື້ນ ດີອິນ ຕ (ເດືອນ ຂ ແກ່ນໜູ້ອ໌) ຂາວໄທພວນຈະພາກັນຫຼຸດຄານຄລອດວັນຕຶ້ນຕັ້ງແຕ່ເຊົ້າມືດ ຈັດທຳ ອາຫາຮໄປກຳນຸ່ງທີ່ວັດ ລັດຈາກນັ້ນໃນຫ່ວງສາຍ ຈະກຳພົມກຳວັງສຽງ ເຖຩຍດາ ຜູ້ປັກປັກຍາໄຟເຈົ້າມຸພ ລັດຈາກເສົ້າຈົ່າພົມກຳຮົມຈະ ຮັບປະການອາຫາຮຮ່ວມກັນພະນິກາຮລະເລັນ ຮ້ອງຮ້າທຳພລອງຈົນຄື່ງ ດີ່ ແລະໃນຫ່ວງບ່າຍຂາວໄທພວນຈະຄອຍຝຶກເສີຍຝຶກຮ້າຮ້ອງ ເພຣະມີ ຄວາມເຫຼື່ອວ່າເສີຍຝຶກຮ້າຮ້ອງ ຄົວເສີຍຝຶກເປົົາປະຫຼຸນ້າ ເພື່ອໃຫ້ຂາວນາ ຂາວໄຣ່ມີນໍາທຳເກຍຕຣໄດ້ຄລອດທັງປີ

ພົມກຳໄຟຮັງທີ່ສອງ ກຳໜັດງານໃນວັນເຈື້ນ ສ ດີອິນ ຕ ຂາວໄທພວນຈະພາກັນໄປກຳນຸ່ງທີ່ວັດ ຕັ້ງແຕ່ເຊົ້າ ມີກາຮອຸ່ກໍາ ຊື້ອີ່ລີ່ ປັບປຸດຕິຮົມ ໂດຍເຮີມຕັ້ງແຕ່ລັດຈາກເສົ້າຈົ່າພົມກຳທຳນຸ່ງ ຕັກບາຕຣທີ່ ວັດໄປຈົນສົງລັດຮັບປະການອາຫາຮ

ພົມກຳໄຟຮັງທີ່ສາມ ຈະກຳໜັດງານຕຽກກັນ ວັນເຈື້ນ ຕ ດີອິນ ຕ ຂາວໄທພວນຈະພາກັນ ໄປກຳນຸ່ງທີ່ວັດຕັ້ງແຕ່ເຊົ້າ ແລະເຮີມອຸ່ກໍາ ຊື້ອີ່ລີ່ ຕັ້ງແຕ່ລັດຈາກຮັບປະທານອາຫາຮມື້ອເທິ່ງ ໄປຈົນລົ່ງລັດຮັບປະການອາຫາຮມື້ອເທິ່ງຂອງ ວັນຮູ່ງເຈື້ນ

ເລົາການ ຕຳຫາກ ຊົ່ວໂມງໂນໂຈແພ່ໄລ

ຕຳຫາກຄູ່ໃຈໆ ຂໍາໄກອເນື້ອຈແພ່ໄລ ຈັຂຂວັດແພ່ໄລ

ໜ້ວຍໜ້ວມ ເປັນຄໍາໃນພາຫຼິນເມື່ອນີ້ມາ
ຈາກກາຣຝສມຄື່ອ 2 ຄໍາ ເຈົ້າດ້ວຍກັນ ຄື່ອ ຄໍາວ່າໜ້ວມ
ແລະຄໍາວ່າໜ້ວມ

ໜ້ວມ ໝາຍື່ງ ກາຈນະຍ່າງໜຶ່ງທີ່ໃຊ້ໃນກາຣ
ຫຸ້ງຕົ້ມ ແລະໄສ່ອງບາງຍ່າງ ທຳດ້ວຍດິນພາຫວີ້ໂລຫະ
ຕ່າງໆ (ຮາຍບັນທຶກສານ 2525 : 869 - 780)

ໜ້ວມ ໝາຍື່ງ ພີ້ລັ້ມລູກນິດໜຶ່ງ ໃຊ້ລຳຕົ້ນ
ແລະໃນມາໝັກໃນນໍາຕາມກຣມວິທີທີ່ສືບທອດມາແຕ່
ໂນຮານກົຈະໄດ້ນໍ້າໜ້ວມທີ່ມີສິນໍ້າເງິນແກ່ ພຣີສີຄຣາມ

ໜ້ວມ ຈຶ່ງໝາຍື່ງໜ້ວມທີ່ປະຈຸນໍ້າໜ້ວມ
ເມື່ອໃຊ້ໃນກາຣຍ້ອມຜ້າດິນສີ່ຈາກໜ້ວມ ຄຣັງ ກົຈະໄດ້ຜ້າ
ທີ່ມີສິ້ໜ້ວມຫວີ້ສິນໍ້າເງິນແກ່ ພຣີສີຄຣາມ

ຜ້າໜ້ວມໜ້ວມ ຈຶ່ງໝາຍື່ງຜ້າກຫວີ້ຫວີ້ຜ້າດິນສີ່
ຈາວທີ່ຜ່ານກຣມວິທີຍ້ອມສີ່ຈາກໜ້ວມທີ່ປະຈຸນໍ້າໜ້ວມ
ຫລາຍໆ ຄຣັງ ຈນໄດ້ສິ້ໜ້ວມຫວີ້ຫວີ້ສິນໍ້າເງິນແກ່ ພຣີສີ
ຄຣາມ ໂດຍຜ້າກຫວີ້ຫວີ້ຜ້າດິນສີ່ຈາວນັ້ນອາຈະຕັດຍັບເປັນ
ເລື້ອຜ້າສຳເຮົາຈຽບປະຈຸນໍ້າກຫວີ້ຫວີ້ຜ້າກ ພຣີຜ້າດິນສີ່ຈາວເປັນຜົ່ນ ເມື່ອ
ຢ້ອມໜ້ວມໜ້ວມສົງຈາກລົງກົງນຳມາຕັດຍັບເລື້ອຜ້າຫວີ້ຫວີ້ຜ້າກຫວີ້ຫວີ້ຜ້າກ
ໃຊ້ວິ່ນໆ ໄດ້ຕາມແນບທີ່ຕ້ອງກາຣ

ເທດບາລຕຳບລຖຸງໂຮ້ງ :: www.thunghong.go.th

ผ้าหม้อห้อมในอดีต

ในอดีตผ้าหม้อห้อม เป็นผ้าฝ้ายทอมือที่นำดอกฝ้ายขาวมาทำเป็นสีน้ำด้วย แล้วก็ด้วยกีกอผ้าพื้นเมืองจังได้ผ้าดิบสีขาว จึงนำไปตัดเย็บให้เป็นสีอื่นๆ หรือการเก็บ แล้วนำไปแปรรูปในน้ำสะอาดไว้ประมาณ 1 - 2 คืน แล้วมาทำการทุบหรือไฟกดกับไม้กระดาษจนทำให้เนื้อผ้าอ่อนตัวลง แล้วนำมาซ้อมในน้ำห้อม ที่ได้จากการหมักของต้นห้อม หรือต้นราม โดยการยำผ้าให้เข้ากับน้ำห้อม แล้วพลิกกลับไปกลับมาหลายๆ ครั้ง จนสีน้ำห้อมกลืนเข้าไปในเนื้อผ้าน้ำที่ แล้วมีสีเสมอ กันทั้งผืน ซึ่งวิธีการทำชั้นนี้ชาวบ้านไทยพวนเรียกว่า “จาก” หรือ “จากหม้อห้อม” หลังจากยำผ้าน้ำที่มีสีเข้มชันเข้าไปในเนื้อผ้าน้ำทั้งผืนแล้ว ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 15 นาที ก็จะน้ำห้อมออกแล้วนำไปผึ่งแดดเป็นการข้อมครั้งที่ 1 ซึ่งสีของน้ำห้อมจะไม่เข้มชันเข้าไปในเนื้อผ้าอย่างเดิมที่ ผ้าที่ข้อมครั้งที่ 1 ยังเป็นสีห้อมจากๆ จึงต้องนำไปผึ่งอีกประมาณ 4 - 5 ครั้ง จนได้ผ้าหม้อห้อมที่มีสีเข้มตามต้องการ และสามารถนำไปตัดเย็บหรือสวมใส่ได้ตามสบาย และได้ใช้กูกโฉมสเม็สเชิดหรืออาจลงกีสามารถนำไปย้อมสีหม้อห้อมให้มีสีเข้มเหมือนเดิม กาลับเป็นสีอื่นๆ ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

การแต่งกายด้วยผ้าหม้อห้อมของชาวไทยพวนในอดีต

ในอดีต ชาวไทยพวนมีเอกลักษณ์การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหม้อห้อม ดังนี้

เสื้อ - ผู้ชาย ส่วนเสื้อหม้อห้อมคงคลุมแขนสั้น ผ่าอกและใช้สายมัด หรือสายผูก โดยใช้เนื้อผ้ามาย้อมเป็นสีน้ำเงินๆ ยาวประมาณ 5 - 6 นิ้ว เย็บติดตรงสถาบันเสื้อทั้ง 2 ข้าง ร้างละประมาณ 4 - 5 คู่ เวลาสวมใส่ก็จะผูกสาย 2 ข้างเข้าด้วยกัน และในเวลาต่อมาได้พัฒนามาใช้กระดุมแทนสายมัด เสื้อบนนี้เรียกว่าเสื้อถุงทรง เพราะมีลักษณะคล้ายเสื้อถุงทรงของชาวจีน

เสื้อ - ผู้หญิง ส่วนเสื้อคลุม สถาบันยาวทรงกระบอก ผ่าอก ติดกระดุมหรือติดเก็บ (ภาษาไทยพวน เรียกว่าห่วงแมตต์บ)

กางเกง เป็นกางเกงหม้อห้อมขา กางเกง หรือเรียกว่า กางเกงสะดอ เวลาสวมใส่ก็จะใช้ผ้าขาวม้า คาดตรองเอว เพื่อกันหลุด และใช้ประโยชน์อื่นๆ ได้อีก เช่น ใช้โพกรีระบายลาอยู่กลางแมดด หรือชุดหน้าหนาวที่อุ่นๆ

ผ้าถุงของผู้หญิงชาวไทยพวนบ้านทุ่งโธ้ง เรียกว่า ชั่นแหลด มีลักษณะเป็นพื้นสีห้อม หรือสีคราม หรือสีน้ำเงินแก่ หรือสีดำ ในบ้านจีน มีสีแดงคาดคาดบริเวณเชิงชั่น ทั้งด้านล่าง ด้านบน ด้านละ 1 แผ่น โดยฝ่ายที่นำมาใช้ในการทอพื้นของตัวชั่นจะย้อมด้วย สีหม้อห้อม บ้านจีนมีคนฝ่าคนแก่ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวนทุ่งโธ้ง ยังคงทอชั่นแหลดด้วยกีบบพื้นเมืองเหลืออยู่บ้าง การแต่งกายชุดหม้อห้อมของชาวไทยพวนทุ่งโธ้ง ผู้ชายสวมเสื้อถุงทรง กางเกงสะดอ ให้ผ้าขาวม้าคาดเอวและผู้หญิงสวมเสื้อคลุมแขนยาวทรงกระบอก และนุ่งผ้าถุงชั่นแหลด นี้เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยพวนทุ่งโธ้ง มาตั้งแต่สมัยอดีตและได้ลายมาเป็นเอกลักษณ์การแต่งกาย ของชาวเมืองพรม่านทึ่งบ้านทุ่งบ้านจีน

ສີ່ໃຈໃນກາຮ່ອງຂໍອະນຸຍ້າຊົ້ວຂໍອະນຸແບ່ງເບົາລ

ສີ່ໃຈໃນກາຮ່ອງຂໍອະນຸຍ້າຊົ້ວຂໍອະນຸແບ່ງເບົາລ ຄື່ອ

ຕົ້ນຫົມຈະປຣາກງູ້ເຫັນຮອຍຫຍດນໍາສີ່ໃຈເງິນແກ່ແໜ້ງອູ່ງນັ້ນພື້ນດິນຕົ້ນໄປໝາດ

1. ຕົ້ນຫົມ ເປັນຊື່ໄມ້ລຸ່ມລຸ່າຊັນນິດ *Baphicacanthus cusia* Berm. ໃນวงศ์ ACANTHACEAE ຂອນ
ຄວາມຊຸ່ມຊັ້ນຈຶ່ງເກີດໄດ້ມາກໃນປ່າຕົ້ນ
ນໍາລຳສາຮາຕົ້ນໄຕຕົ້ມທີ່ຈະສູງ
ປະປາມານ 1 ເມືຕຣ ແລະຖຳແກ່
ຕົ້ມທີ່ຈະສັງເກຕເຫັນພື້ນດິນໄດ້

2. ຕົ້ນຄຣາມ ເປັນໄມ້ພຸ່ມພາດເທົ່າຕົ້ນພຣິກຊັນນິດ *Indigofera tinctoria* Linn. ໃນวงศ์ LEGUMINOSAE ລັກນະຂອງໃບຄລ້າຢັບໃນຮະຄົມປຸກໄດ້ໃນພື້ນທີ່
ແໜ້ງແລ້ງ ຕ້ອງການຄວາມຊຸ່ມຊັ້ນໄມ້ມາກ

3. ຕົ້ນຫົມແຄຣື່ອ ທີ່ຮູ້ອຕົ້ນນັບືກ ສາມາຮັນປຸກໄດ້ທັງໃນພື້ນທີ່ຮາບແລະປານາ

ວິທີກາຮ່ອງນໍາຫົມຫຼືອນໍາຄຣາມຮຽມໝາດ

1. ຕັດຕົ້ນຫົມຫຼືອຄຣາມທັງໃບແລະລ່ວ່ວນຕົ້ນໃນໝະຫຼັບທີ່ຢັ້ງໄມ້ອາດອກ
ນາມນ້ຳແລະມັດຮັມກັນເປັນມັດໆານາດກຳມົ້ງຍາວປະປາມານ 1 ຄື່ອ

2. ນໍາຫົມຫຼືອຄຣາມທີ່ມັດໄວ້ເປັນຝ່ອນລັງໃນໂລ່ງຫຼືໄຫແລ້ຖານໄປ
ພອທ່ານໃໝ່ໃໝ່ຈັດໄວ້ກັນໄມ້ໃໝ່ມັດຫົມຫຼືອຄຣາມລອຍຈິ້ນມາຍ້ໄວ້ 1 ຄື່ອ ແລ້ວ
ພລິກດ້ານບນລັງແລ້ວ້າ 1 ຄື່ອ ຈາຕົ້ນຫົມຫຼືອຄຣາມແນ່ນປ່ອຍ ຈະມີກລິ່ນແມ່ນ
ເອົານໍາອອກແລະເຖິງເສຍກັນຕົ້ນຫົມຫຼືອຄຣາມທີ່ໄປແລະຫາກອງທີ່ໄວ້
ເປັນທີ່ເປັນທາງຈະມີເຫຼືດອອກມາໃຫ້ເກັບກີນໄດ້

3. ນໍາຕົ້ນຫົມຫຼືອຕົ້ນຄຣາມຫຼຸດໃໝ່ລ່ວງແຂ້ໃນນໍາເຄີມອືກຮັ້ງ ແລະ
ດຳນິນກາຮ່ອງຕາມກະບວນກາຮ່ອງຕາມ ຄື່ອ ພ້າໄວ້ 1 ຄື່ອ ພລິກດ້ານບນແລ້ວ້າ 1 ຄື່ອ
ແລ້ວນັບນໍາເສຍກັນທີ່ໄປ

4. เมื่อครามหรือห้องชุดที่ 2 เปื่อยแล้วปีบงานน้ำออก นำที่แห้งมีสีออกฟ้าๆ และมีกลิ่นเหม็น

5. ผสมปูนขาว (ปูนทึกินกับหมาก) และกวน เสร็จแล้วก็ไว้ประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง นำครามหรือน้ำห้อมจะตากตะกอนให้เหลือใสๆ ก็ไป และกรองเอาตะกอนครามเก็บไว้ทั้งเปียกๆ อาจเก็บไว้ในโคลหรือกระป่องปิดฝาให้มิดชิด สามารถกับไว้ใช้ได้หลายปี

6. นำตะกอนครามหรือตะกอนห้อมที่ได้ตามข้อ 4 ไปผสมกับน้ำด่างเก่าๆ (น้ำด่าง คือ นำจากขี้ถ้า) และปูนขาวในสัดส่วนที่พอดี แล้วคนให้เข้ากันจนเกิดฟอง ถ้าฟองยังไม่เง้นก็เติมส่วนผสม คือ ปูนขาว ลงไบอีกน่องขึ้นและนำมีสีเขียวเข้มมีไรเรือๆ ซึ่งแสดงว่าน้ำห้อมดีก็ไว้ 1 คืน ก็จะใช้ยอมผ้าได้สิติดทนทาน ถ้าหากน้ำย้อมเสียหรือตายจะมีสีดำคล้ำและมีกลิ่นเหม็นมาก วิธีแก้ไข คือให้ใช้เหล้าโรงหรือเหล้าเผื่อน ผสมลงไป กวนทิ้งไว้ประมาณ 1 - 2 วัน นำห้อมก็จะกลับมาดีใหม่อ่อนเดิมซึ่งสังเกตได้จากน้ำจะมีสีเขียวเข้มขึ้น และเวลาใช้ไม้กวนจะเกิดฟองขึ้นมาก หรืออกจากจะใช้เหล้าผสมลงไปแล้วอาจจะใช้พืชอีกชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นภาชนะรียกกว่าถ้วยหามาประมาณ 1 กำมือ นามคุณวัน ทุบให้พอแตกแล้วนำไปแข็งคืนไว้ ก็จะทำให้น้ำห้อมกลับมาดีขึ้นเหมือนเดิมได้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาและน้ำด่างที่มีคุณภาพดี คือนำด่างที่ได้จากขี้ถ้าของต้นมะขามหรือต้นน้ำ

*****